

Inspektion av Polismyndigheten i Stockholms län, Roslagens polismästardistrikt, arresten i Täby, den 5 februari 2014

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Cecilia Renfors genomförde föredragandena Elisabeth Sjöblom och Marie Hansson (protokollförare) den 5 februari 2014 en oanmäld inspektion av polisens arrestlokaler i Täby.

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av stationsbefälet AA. Därefter förevisades arrestlokalerna. JO:s medarbetare gick översiktligt igenom omhändertagande- och arrestantblad samt protokoll över omhändertaganden enligt polislagen (1984:387). Inspektionen avslutades med en sammanfattande genomgång med ordningschefen och arrestföreståndaren BB.

lakttagelser m.m. under inspektionen

Organisation m.m.

Roslagens polismästardistrikt har arrester i Täby och Norrtälje. Arresten i Täby har fem tillnyktringsceller och fem anhållningsceller. Sedan början av 2014 är arresten endast öppen på helger, från fredag kl. 15.00 till söndag kl. 15.00. Arresten i Norrtälje har öppet alla dagar dygnet runt. Intagna som är kvar i arresten Täby efter kl. 15.00 på söndagar flyttas till arresten Norrtälje. Vid inspektionstillfället fanns inga intagna i arresten.

Arresten är bemannad av en arrestvakt som är polis. Under jourtid är stationsbefälet även arrestföreståndare. Vid behov får arrestvakten hjälp av stationsbefälet, t.ex. när en celldörr ska öppnas. På grund av besparingskrav anlitar polismyndigheten inte längre vaktbolag för bemanning av arresterna. Vid behov av extra personal som t.ex. vid utökad tillsyn av intagen kan väktare tas in från vaktbolaget Securus

Säkerhet. Vissa tider på året, t.ex. vid storhelger och under sommaren, finns det risk för att bemanningen av arresten inte är tillräcklig.

Både kvinnor och män tas in i arresten. Kläder, underkläder, lakan, filtar, kuddar, tofflor, hygienartiklar och böcker finns att tillgå. Rutinblad gällande tillsyn, utspisning, rastgård och säkerhet finns uppsatt på väggen i arrestvaktens rum. Arrestvakten bär larm och en vit gummibatong förvaras i arrestvaktens rum. Arrestvakten får inte bära sitt tjänstevapen inne i arrestlokalen.

Arresten inspekterades 2012 av Arbetsmiljöverket och i april 2013 genomförde polismyndigheten en skyddsron i lokalerna.

Under 2013 togs 866 personer in i arresten. Av dessa placerades 460 i cell varav 284 personer var omhändertagna enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB).

Det är ovanligt att förvarstagna utlänningar enligt utlänningslagen (2005:716) tas in i arresten. Dessa körs i regel direkt till Migrationsverkets förvar. Personer omhändertagna enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) körs direkt till LVM-hem.

Under 2013 finns en incident med självskadande beteende rapporterad från arresten i Täby.

Celler och andra utrymmen

Cellerna har en golvyta av cirka tio kvadratmeter. Utrustningen i en tillnyktringscell består av en galonmadrass och vattenautomat. Anhållningscellerna är standardutrustade och har toalett. Av säkerhetsskäl är dörren till toaletten låst. Arrestpersonal låser upp dörren för intagen och spolning sker från korridoren. Cellerna har persiennförsedda fönster. Persiennerna kan regleras av arrestvakten i en korridor belägen bakom cellerna. Duschar finns i korridoren. Arrestlokalerna ger ett slitet intryck.

Intagna serveras uppvärmda färdigrätter och specialkost kan ordnas.

Inskrivning

Frihetsberövade förs till det kameraövervakade arrestintaget för förmansprövning och inskrivning. Förmansprövning görs av stationsbefälet. Män avvisiteras i arrestintaget. Kvinnor avvisiteras av kvinnlig personal i duschutrymmet eller på en toalett. Intagna får bära egna kläder.

Tillsyn

Tillsyn sker normalt genom luckan på celldörren men vid behov går arrestpersonalen in i cellen. Berusade personer ses normalt till var femtonde minut medan gripna/anhållna tillses en gång i timmen. Beslut om utökad tillsyn fattas av stationsbefälet.

Att tillsyn skett registreras i ett särskilt framtaget datasystem, CellTrac. Cellerna har en ytter- och en innerdörr. Innerdörren har en större glaslucka och ett magnet-

chip finns fastsatt på utsidan av innerdörren. Arrestvakten riktar en scanner mot magnetchipet och därigenom registreras i CellTrac att tillsyn har skett. För att registrera tillsyn måste ytterdörren öppnas. Arrestvakten och stationsbefälet kan se varje registrering på en datorskärm och således kontrollera att tillsynen sker i rätt tid och omfattning. Det finns cirka 50 olika händelsekoder avseende den intagnes status som kan registreras i CellTrac, t.ex. att den intagne sover eller är ute på rastgård, röker. Alla registreringar sparas och kan kontrolleras i efterhand.

Vid den stickprovsvisa granskningen av tillsynsblad konstaterades att det i ett antal tillsynsblad endast registrerats att tillsyn utförts. I dessa saknades registrering om den intagnes status, t.ex. om han eller hon sover eller pratar. Vidare har andra koder än händelsekoden ”tillsyn” använts i mycket begränsad omfattning.

Möjlighet till utomhusvistelse

Arresten har två rastgårdar med en yta av vardera cirka 15 kvadratmeter. Rastgårdarna ligger högst upp i byggnaden och den intagne förs i hiss upp till rastgården, alltid åtföljd av två personal. Endast en av rastgårdarna är försedd med skydd för nederbörd och används vid flertalet tillfällen.

Information

Rikspolisstyrelsen har tillsammans med Riksåklagaren tagit fram ett informationsblad, på 43 olika språk, med information om intagnas rättigheter i samband med frihetsberövandet. Informationsbladet finns tillgängligt för samtliga polismyndigheter.

I arresten Täby finns informationsbladet tillgängligt på ett antal språk men delas endast ut till intagna som inte förstår svenska. Övriga informeras muntligen i samband med avvisiteringen.

Underrättelse till närstående m.m.

Det finns ingen rutin för att tillfråga en frihetsberövad person över 18 år om han eller hon vill att anhöriga ska underrättas om frihetsberövandet (jfr 24 kap. 21 a § rättegångsbalken, 17 a § polislagen och 3 § häktesförordningen [2010:2011]).

När ungdomar mellan 15 och 18 år frihetsberövas underrättas alltid vårdnadshavare och socialnämnd (jfr 5 och 6 §§ lagen [1964:167] om särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare). Att underrättelse har skett dokumenteras antingen elektroniskt i ärendet eller genom en notering på aktomslaget.

Vid underrättelse till ambassad tar stationsbefälet kontakt och dokumentation sker även då på aktomslaget.

Hälso- och sjukvård

Stationsbefälet beslutar om läkare ska tillkallas. Enligt polismyndighetens avtal med Stockholms läkargrupp ska läkare finnas på plats vid arresten inom en timme efter kontakt.

Intagna med t.ex. diabetes förs i regel till sjukhus, med undantag för dem som uppträder aggressivt. Vid dessa tillfällen kallas läkare till arresten för bedömning om

den intagne kan vara kvar i arrest eller föras till sjukvårdsinrättning. Förskrivna medhavda läkemedel delas ut av arrestvakt efter kontroll och beslut av stationsbefälet.

Förbandslåda och hjärtstartare finns att tillgå i arresten.

Avslutande genomgång

Vid den avslutande genomgången redogjorde JO:s medarbetare för vad som framkommit under besöket. Håkan Hillström anförde bl.a. följande.

En översyn av datasystemet CellTrac kommer att påbörjas i syfte att utreda eventuella brister och vilka händelsekoder som kan användas vid tillsyn av intagna.

För att tillgodose bemanningsbehovet av arresten under storhelger och sommartid kommer det att utredas om det är ekonomiskt möjligt att ta in väktare från vaktbolaget under dessa tider.

Roslagens polismästardistrikt har sammanställt rutiner för arrestbevakningen. En intern teoretisk utbildning ges för de poliser som ska bemanna arresterna i Täby och Norrtälje.

Vid protokollet

Marie Hansson

Justeras den 12 mars 2014

Elisabeth Sjöblom

Jag har tagit del av protokollet och vill inledningsvis framföra följande med anledning av vad som framkommer om rutinerna för underrättelse till närstående.

När någon har frihetsberövats är utgångspunkten att underrättelse till närstående ska lämnas. Bestämmelser om det finns i 24 kap. 21 a § rättegångsbalken, 17 a § polislagen och 3 § häktesförordningen. Rättegångsbalkens bestämmelse rör bl.a. gripna och anhållna och bestämmelsen i häktesförordningen bl.a. personer som omhändertagits för berusning. JO har vid flera tillfällen kritiserat polismyndigheter för brister i frågor om underrättelse till närstående. JO 2012/13 s. 165, dnr 3682-2011, rörde en anhållen person och JO 2013/14 s. 222, dnr 2293-2012, en person som omhändertagits för berusning. I det sistnämnda beslutet framhöll JO att det är polisens sak att på eget initiativ informera om och erbjuda den omhändertagne möjligheten att kontakta närstående. Skulle ordnings- och säkerhetsskäl hindra detta, ska man tillfråga den omhändertagne om han eller hon vill att man från polisens sida lämnar underrättelsen. Frågor om underrättelse till närstående ska dessutom dokumenteras.

Jag förutsätter att polismyndigheten omedelbart ser över sina rutiner i fråga om underrättelse till närstående så att reglerna efterlevs.

Vid inspektionen framkom att det vid tillsyn sällan sker någon registrering av intagnas status, t.ex. om den intagne sover eller pratar. Att registrera mer information av det slaget gör det möjligt att i efterhand granska vad som hänt denne. Registreringarna är också av vikt för övrig personal som har del i tillsynen av den intagne. Polismästardistriktet har informerat JO:s personal om att en översyn av händelsekoder i CellTrac kommer att påbörjas. Jag förutsätter att polismästardistriktet därmed säkerställer att en rutin finns för dokumentation av intagnas status i nyss nämnda avseenden under vistelsen i arrest.

Med anledning av vad som framkommer om information till intagna vill jag hänvisa till ett initiativärende som chefsjustitieombudsmannen Elisabet Fura öppnat med anledning av tidigare inspektioner (dnr 2572-2013).

I övrigt föranleder protokollet inte några ytterligare åtgärder eller uttalanden från min sida.

2014-03-12

Cecilia Renfors